

7. Шигун М. М. Принципи внутрішнього контролю в системі економічної безпеки підприємства / М. М. Шигун // Науковий вісник Ужгородського університету . Серія Економіка. – 2014. - №3 (44) – с. 159-162.

АННОТАЦІЯ

НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К ПОНЯТИЮ «ВНУТРЕННИЙ КОНТРОЛЬ»

В современных условиях развития возрастает роль и значение создания эффективных систем управления деятельностью предпринимательских структур. Важное значение в обеспечении устойчивого развития предприятий имеет система внутреннего контроля. Информация, полученная в результате использования такой системы, дает возможность выявить негативные тенденции и отклонения от целевых показателей, определить приоритетные задачи управления и спрогнозировать параметры экономического потенциала. Такая система контроля должна быть гибкой и ориентирована на своевременное выявление резервов устойчивого развития и принятия управленческих решений по предупреждению возникновения угроз.

В статье рассмотрены трактовки внутреннего контроля различными учеными и суть его организации. Исследована необходимость внедрения на отечественных предприятиях эффективного внутреннего контроля.

Ключевые слова: *внутренний контроль, система контроля, функции контроля, принципы внутреннего контроля.*

SUMMARY

SCIENTIFIC APPROACHES TO THE CONCEPT OF "INTERNAL CONTROL"

Under the present conditions of development the role and importance of creating effective systems of management of the businesses is increasing. Equally important in ensuring sustainable development of enterprises has a system of internal control. Information obtained from the use of such a system provides an opportunity to identify adverse trends and deviations from targets, prioritize tasks and control parameters to predict economic potential. Such a monitoring system should be flexible and focused on the early detection of reserves for sustainable development and management decisions to prevent threats.

The interpretations of internal control by various scientists have been considered and content of its organization. The need of implement in domestic enterprises the effective internal control has been investigated.

Keywords: *internal control, control system, control functions, principles internal control.*

УДК 657

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ПОКАЗНИКІВ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ

КРАТКО І.Р., АРОВИЧ М.В.

Мукачівський державний університет

Для виживання підприємства в умовах постійного загострення конкурентної боротьби необхідно вміти реально оцінити фінансовий стан як свого підприємства, так й існуючих потенційних конкурентів. У статті досліджено як показники платоспроможності та ліквідності можуть впливати на оцінку фінансового стану підприємства.

Одним з головних проблем в діяльності багатьох підприємств є відсутність гнучкого фінансового планування, аналізу та своєчасне виявлення фінансової нестабільності. Тому дуже важливо своєчасно виявити та усунути недоліки у фінансовій діяльності, знайти управлінські рішення, які покращать фінансовий стан підприємства. У сучасних умовах проблеми діагностики фінансового стану підприємств все ще є актуальними і тому потребують подальшого вивчення.

Головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності. Сучасні управлінці повинні знати зміст таких понять ринкової економіки, як платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність підприємства, поріг рентабельності, запас фінансової стійкості, ефект цінового важеля, леверидж, ступінь фінансового ризику, небезпека банкрутства та ін., а також методiku розрахунку показників, що їх характеризують, та їх аналіз

Ліквідність і платоспроможність є складовими оцінювання фінансового стану та визначення загрози банкрутства підприємства. У подальших дослідженнях варто спрямувати увагу на визначення впливу рівня платоспроможності суб'єкта господарювання в поточному періоді на ймовірність банкрутства в майбутньому. Рівень платоспроможності підприємства визначає загрози та ризики щодо збитковості та виникнення кризи не платажів.

Ключові слова: платоспроможність, ліквідність, фінансовий стан, показник, коефіцієнт.

Фінансовий стан підприємства характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів товарно-матеріальних цінностей з потребами виробництва, своєчасне проведення розрахункових операцій, платоспроможність.

Головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

Сучасні управлінці повинні знати зміст таких понять ринкової економіки, як платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність підприємства, поріг рентабельності, запас фінансової стійкості, ефект цінового важеля, леверидж, ступінь фінансового ризику, небезпека банкрутства та ін., а також методику розрахунку показників, що їх характеризують, та їх аналіз.

Метою даної роботи є проведення аналізу впливання показників ліквідності та платоспроможності на фінансовий стан підприємства.

Фінансовий стан підприємства – це сукупність економічних параметрів, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Постановка проблеми. Фінансовий стан підприємства може бути стійким, нестійким, кризовим. Здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі свідчить про стійкий фінансовий стан. Стійкий фінансовий стан підприємства залежить від результатів виробничої, комерційної і фінансової діяльності [3].

Стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі всієї його виробничо-господарської діяльності. Тому оцінку фінансового стану можна об'єктивно здійснити не через один, навіть найважливіший, показник, а тільки за допомогою комплексу, системи показників, що детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства.

Провідними характеристиками фінансового стану підприємства є ліквідність, платоспроможність. У ході їхнього аналізу прийнято акцентувати увагу на періоді діяльності підприємства, у рамках якого виконується оцінка.

У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства виступає його ліквідність і платоспроможність. Термін «ліквідний» передбачає безперешкодне перетворення майна в засоби платежу. Чим менше час, необхідний для перетворення окремого виду активів, тим вища його ліквідність. Таким чином, ліквідність підприємства — це його здатність перетворити свої активи в кошти платежу для погашення короткострокових зобов'язань. Платоспроможність відображає можливість підприємства відповідати (платити) за своїми обов'язками в конкретний період часу.

Аналіз останніх досліджень. Ототожнення ліквідності та платоспроможності знайшло своє відображення і у трактуванні поняття „криза ліквідності”. Так, на думку А.Д.Чернявського, кризою ліквідності є неплатоспроможність підприємства або реальна загроза втратити платоспроможність [4]. Аналогічної думки дотримуються і О.О.Шапурова, О.Л.Єськов, Р.М.Масалаб та О.В.Андрієвська [2].

О. О. Дробишева під кризою ліквідності розуміє неплатоспроможність підприємства, тобто відсутність у нього ресурсів для фінансування поточного

виробництва та здійснення платежів за зобов'язаннями. Як індикатор даного стану вона пропонує оцінку показників ліквідності та обсягів боргових зобов'язань [1].

Однією з найважливіших умов функціонування суб'єктів господарської діяльності в умовах ринку є їх платоспроможність.

Аналіз платоспроможності необхідний як для підприємств з метою оцінки і прогнозування фінансової діяльності так і для зовнішніх інвесторів. Перш ніж видавати кредит, зовнішній інвестор повинен упевнитися в кредитоспроможності позичальника. Так само повинні зробити і підприємства, які хочуть вступити у економічні відносини один з одним.

Аналізуючи стан платоспроможності підприємства, необхідно розглянути причини фінансових труднощів, частоту їх створення і тривалість прострочених боргів.

Причинами незадовільної платоспроможності можуть бути невиконання плану виробництва і реалізації продукції, підвищення її собівартості, невиконання плану прибутку, в результаті чого має місце нестача власних джерел самофінансування підприємства, високий процент оподаткування. Однією з причин погіршення платоспроможності може також бути неправильне використання оборотних коштів, відтягання їх в дебіторську заборгованість, вклад у надпланові запаси та інші цілі, які тимчасово не мають джерел фінансування.

Платоспроможність – це наявність у підприємства коштів для розрахунків з кредиторської заборгованості, яка потребує негайного погашення (тобто це здатність підприємства виконувати свої зобов'язання) [2].

Ознаки платоспроможності підприємства:

- наявність грошей у касі;
- присутність грошей на поточних рахунках;
- брак простроченої кредиторської заборгованості.

Але наявність тільки незначних залишків грошей на поточних рахунках знову ж таки не означає неплатоспроможності підприємства, тому що кошти на поточні рахунки можуть надійти протягом кількох днів.

Для оцінки платоспроможності на підприємстві складається платіжний календар (баланс). В платіжному балансі, з одного боку, підраховують очікувані надходження коштів за всіма напрямками, а з іншого - зобов'язання (борги). Якщо сальдо в активі платіжного балансу, то це означає неплатоспроможність підприємства.

Прийнято допускати, що в підприємства на поточному рахунку має бути залишок коштів, який дорівнює різниці міжкредиторською заборгованістю всіх видів, строки оплати якої настають протягом певного найближчого періоду (наприклад, тижня або декади) і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються в той самий період.

Щодо фінансово-економічному аналізі то показники платоспроможності мають дещо інакше аналітичне навантаження, ніж показники ліквідності: якщо ліквідність характеризує підприємство з точки зору розрахунку за своїми зобов'язаннями за певний час за допомогою перетворення усіх своїх активів на гроші, то під платоспроможністю розуміють здатність підприємства розрахуватися з кредиторами негайно, в день настання строку платежів, тобто йдеться про постійну наявність у нього в необхідних розмірах платіжних засобів, або активів, які можуть бути негайно перетворені в платіжні засоби.

Однією з ключових ознак фінансової стійкості підприємства є його ліквідність. Під терміном ліквідності прийнято розуміти здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання перед усіма контрагентами і державою.

Поняття платоспроможності і ліквідності близькі, але друге більш містке, тому що від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність, той же час ліквідність

характеризує як поточне проведення розрахунків так і перспективу ділової активності. Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні середовищу по активу, згрупованих по ступеню убиваючої ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями по пасиву, які групуються по ступеню терміновості їх погашення. Найбільш мобільною частиною ліквідних коштів є гроші та короткострокові фінансові вкладення. До другої групи відносяться готова продукція, товари відвантажені і дебіторська заборгованість.

Показники що характеризують ліквідності підприємства наведено в таблиця 1.

Збільшення коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності говорить про те, що фінансовий стан підприємства покращується.

Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність. В той же час ліквідність, характеризує не тільки поточний стан розрахунків, але і перспективу.

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні засобів з активу, які згруповані за ступенем убиваючої ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями з пасиву, які групуються за ступенем терміновості їх погашення [4].

В багатьох випадків основними причинами, що обумовлюють недостатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства є:

- низький рівень розрахунково-платіжної дисципліни;
- високий рівень низьколіквідних активів у загальній вартості майна підприємства;
- невисокий рівень окупності капітальних вкладень;
- недостатність страхових фондів.

Для діагностики ліквідності й платоспроможності підприємства використовують як кількісну, так й якісну оцінку. При цьому, якісні оцінки розглядаються як необхідні умови гарантованих ліквідності й платоспроможності. Під якісною оцінкою ліквідності розуміють аналіз ліквідності балансу підприємства, що дозволяє зафіксувати ліквідність або неліквідність балансу розглянутого підприємства. Кількісна оцінка виконується на базі аналізу системи фінансових коефіцієнтів.

Таблиця 1

Показники, що характеризують ліквідність підприємства

Назва показника	Методика розрахунку (за даними Ф.№1 «Баланс»)	Нормативне (оптимальне) значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (негайної ліквідності)	(грошові кошти + поточні фінансові інвестиції) / поточні зобов'язання	$\geq 0,2$
Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжної, суворої, уточненої, критичної ліквідності, кислотного тесту)	(грошові кошти + поточні фінансові інвестиції + поточна дебіторська заборгованість + інші оборотні активи) / поточні зобов'язання	$\geq 0,7$
Коефіцієнт загальної ліквідності (поточної ліквідності)	оборотні активи /поточні зобов'язання	$\geq 1,5$
Коефіцієнт платоспроможності	грошові кошти /поточні зобов'язання	$\geq 0,1$
Коефіцієнт критичної ліквідності	(оборотні активи –оборотні виробничі фонди) /поточні зобов'язання	$\geq 0,8$
Коефіцієнт покриття запасів	нормальніджерела покриття /запаси	$\geq 1,0$

Якісна оцінка ліквідності, що носить попередній характер, виконується у вигляді аналізу ліквідності балансу. Під ліквідністю балансу розуміється ступінь

забезпеченості зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у засоби платежу відповідають строку погашення зобов'язань.

Висновки. Фінансовий стан є найважливішою характеристикою ділової активності й надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, є гарантом ефективної реалізації економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів. Тому за умов ринкової економіки істотно підвищився інтерес учасників економічного процесу до об'єктивної та вірогідної інформації про фінансовий стан підприємства.

У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства виступає його ліквідність і платоспроможність. Термін «ліквідний» передбачає безперешкодне перетворення майна в кошти платежу.

Слід зазначити, що для забезпечення оптимальних показників ліквідності підприємства та на цій основі забезпечити його платоспроможність необхідно здійснювати постійних моніторинг основних напрямків фінансово-господарської діяльності підприємства, слідкувати за співвідношенням засобів якими володіє підприємство та його поточними і перспективними зобов'язаннями. Також важливе значення має дослідження та характеристика статей балансу, що характеризують платіжні засоби та зобов'язання суб'єкта господарювання, також оцінка фінансових результатів, що дасть змогу здійснити прогнозування надходжень грошових коштів. Важливо проводити пошук внутрішніх резервів зростання ліквідності та платоспроможності підприємства. У першу чергу сюди слід віднести економію наявних ресурсів, оптимізація структури капіталу, комплекс заходів з підвищення якості створеної продукції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Измайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. Посіб / К.В. Измайлова. - К.: МАУП, 2012. - 152 с.
2. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Р. О. Костирко. – Х.: Фактор, 2013. – 784 с.
3. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз . Підручник / Г.О. Крамаренко, О.С. Чорна. – К., Центр учбової літератури, 2013 – 392 с. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз: Навч. Посіб.
4. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 566 с.

АННОТАЦІЯ

ОЦЕНКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ С ПОМОЩЬЮ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ И ЛИКВИДНОСТИ

Для выживания предприятия в условиях постоянного обострения конкурентной борьбы необходимо уметь реально оценить финансовое состояние как своего предприятия, так и существующих потенциальных конкурентов. В статье исследовано, как показатели платежеспособности и ликвидности могут влиять на оценку финансового состояния предприятия.

Одним из главных проблем в деятельности многих компаний является отсутствие гибкого финансового планирования, анализа и несвоевременное выявление финансовой нестабильности. Поэтому очень важно своевременно выявить и устранить недостатки в финансовой деятельности, найти управленческие решения, которые улучшат финансовое состояние предприятия. В современных условиях проблемы диагностики финансового состояния предприятий все еще актуальны и поэтому требуют дальнейшего изучения.

Главной целью анализа финансового состояния является своевременное выявление и устранение недостатков в финансовой деятельности предприятия и поиск резервов укрепления финансового состояния предприятия и его платежеспособности. Современные управленцы должны знать содержание таких понятий рыночной экономики, как платежеспособность, ликвидность, кредитоспособность предприятия, порог рентабельности, запас финансовой устойчивости, эффект ценового рычага, левверидж, степень финансового риска, опасность банкротства, методика расчета показателей, которые характеризуют их анализ.

Ликвидность и платежеспособность являются составляющими оценки финансового состояния и определения угрозы банкротства предприятия. В дальнейших исследованиях следует обратить внимание на определение влияния уровня платежеспособности предприятия в текущем периоде, на

вероятность банкротства в будущем. Уровень платежеспособности предприятия определяет угрозы и риски убыточности и возникновения кризиса неплатежей.

Ключевые слова: платежеспособность, ликвидность, финансовое состояние, показатель, коэффициент.

SUMMARY

EVALUATION OF FINANCIAL STATE ENTERPRISE BY INDICATORS OF SOLVENCY AND LIQUIDITY

For the survival of the enterprise in continuous sharpening of competition must be able to realistically assess their financial situation as enterprise, existing and potential competitors. The article deals with indicators of solvency and liquidity may influence on assess the financial condition of the company.

One of the main problems of many enterprises is the lack of flexible financial planning, analysis, and failure to identify financial instability. Therefore, it is important to identify beforehand and eliminate weaknesses in financial activities, find management solutions that improve the financial position of the company. In modern conditions the problem diagnosis of the financial condition of enterprises are still relevant and therefore require further investigation.

The main purpose of financial analysis is timely identify and address deficiencies in the financial activities of the company and search for reserves to strengthen the financial condition of the company and its ability to pay. Modern managers need to know the meaning of such concepts of market economy as solvency, liquidity, solvency of the enterprise, the threshold of profitability, the stock of financial stability, the effect of price leverage, leverage, degree of financial risk, the risk of bankruptcy, etc., And the method of calculation of the indicators to describe and analysis

Liquidity and solvency assessment are part of the financial situation and determine the threat of bankruptcy. In further studies should direct attention to determine the effect of the solvency of the entity in the current period the probability of bankruptcy in the future. The level of solvency identifies threats and risks regarding the loss of a crisis and no payments.

Keywords: solvency, liquidity, financial condition, the rate, coefficient.

УДК 657

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙНИХ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ГОЛУБКА Я.В., ГУДЬ Г.П.,
Мукачівський державний університет

Аудит як форма незалежного контролю та функція захисту інтересів власників, відіграє все помітнішу роль в економіці держави, а також набуває дедалі вагомшого статусу в суспільно-політичному житті країни. Здійснення аудиту спирається на практично на нормативно-правову базу, основою якої є Закон України „Про аудиторську діяльність”, саме його ухвалення у квітні 1993 року стало початком інтенсивного розвитку вітчизняного аудиту.

Сьогодні в Україні в основному вже сформувалась національна система аудиту. Ця система має достатньо розвинену інфраструктуру, оскільки дослідження аудиту операційних доходів та витрат господарської діяльності на підприємствах є дуже важливим і актуальним у наш час.

Авторами статті узагальнено та розвинено мету, завдання аудиту операційних доходів та витрат на підприємстві.

Ключові слова: доходи, витрати, аудиторська перевірка.

Об'єкти та методи дослідження. Вагомий внесок у вирішення проблеми аудиту доходів та витрат зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-економісти: А. Бабо, Ф. Вуд, В. Бачинський, М. Білуха, Ф. Бутинець, С. Голов, М. Корягін, С. Котляров, П. Куцик, Є. Мних, В. Озеран, В. Пархоменко, М. Пушкар, А. Садовников, Л. Солошенко, В. Сопко, Н. Ткаченко, Б. Усач, М. Чумаченко та ін. Але варто відмітити, що, незважаючи на таку кількість наукових праць, на сьогодні